

Hotel Amsterdam

Verslag OIS-symposium 2016

'Toerisme' was dit keer het thema van het symposium dat Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS) jaarlijks houdt rond de presentatie van zijn jaarboek Amsterdam in cijfers. Zes sprekers gaven een presentatie en vier Amsterdammers deelden hun ervaring.

Toerisme in cijfers door Tanja Fedorova (OIS)

Tanja Fedorova schetst de ontwikkeling van het toerisme in Amsterdam van 1904 tot 2016. Deze ontwikkeling gaat gelijk op met de beschikbaarheid van vervoer, tijd en geld. In de jaren 50 neemt het toerisme toe. De KLM voert de toeristenklasse in. Het aantal hotelgasten tussen 1950 en 1956 groeide met 50%. In maart 1957 stelden Amsterdammers 700 bedden beschikbaar voor Paastoeristen na een oproep van de Vereniging voor Vreemdelingenverkeer (VVV). Alle 150 hotels waren bezet. De jaren 90 introduceren de

budgetvliegreizen. De reisbranche begint internet te gebruiken. 2008 is het jaar van Airbnb. De toeristische markt wordt nu ook gestuurd door de consument. De smaak verandert van dienstverlening naar de ervaring, de experience. Na 2008 daalt het toerisme niet meer. Dit is een wereldwijde trend. Amsterdam gaat uit van een groei van het toerisme van 2,5 tot 4% per jaar (8,5 tot 9 miljoen hotelgasten in 2022). Er komen hotelkamers bij. De hotelkamerbezetting en de kamerprijzen nemen toe. Stadsdeel Centrum is de meest gewilde locatie.

Werkgelegenheid in de toeristische sector door Jessie Bakens (OIS)

Jessie Bakens onderzocht de veranderingen in de werkgelegenheid in de toeristische sector. Het belang van de toeristische sector voor Amsterdam is de afgelopen tien jaar min of meer gelijk gebleven en de groei van het aantal banen in de toeristische sector is in lijn met de werkgelegenheids groei in andere sectoren.

Het aantal vestigingen van hotels, hostels en andere bedrijven in logies en overnachtingen is daarnaast veel sneller toegenomen dan het aantal banen. In combinatie met de grote toename van het aantal toeristen kan gesteld worden dat de hotel- en horecamedewerkers het dus een stuk drukker hebben gekregen. Oorzaken van de minder sterke toename van het aantal banen ten opzichte van het aantal toeristen kunnen zijn: schaalvoordelen en uitbesteding van werk (aan bedrijven die niet onder de toeristische sector vallen). De groei van de werkgelegenheid in de toeristische sector komt ook voor een gedeelte door de Amsterdammers zelf. Amsterdammers maken graag gebruik van de voorzieningen zoals restaurants, bars en musea.

Centrum: een geval van doorgeschoten veerkracht? door Rogier van der Groep (OIS)

Is het winkelaanbod in het centrum veranderd door toerisme? Het aantal winkels met dagelijkse voorzieningen is fors toegenomen. Toch geven veel bewoners aan ontevreden te zijn over het aanbod van winkels voor dagelijkse boodschappen. Speelt er meer? In het centrum verkopen tabakszaken en slijterijen vooral souvenirs. Veel supermarkten zijn eigenlijk mini-supermarkt en bieden een soortgelijk assortiment aan. In 2016 was meer dan de helft van de gericht op toeristen. In 2006 was dit minder dan de helft. Binnen het segment winkel voor dagelijkse boodschappen met een toeristische functie is een nieuwe categorie winkel ontstaan: de ijs-nutella winkel en de cheese winkel, de home made gebakszaak. Veel van dit soort zaken lijken te mikken op toeristen. Het aanbod winkels voor dagelijkse voorzieningen voor buurtbewoners is niet gestegen, zoals de officiële statistieke laten zien, maar eerder afgenomen en veranderd. Is dit verdringing? Is het inspelen op een veranderend consumptiepatroon voor bewoners en toeristen? Is dit doorgeschoten veerkracht?

Airbnb: invloed van toerisme op het wonen door Hester Booi (OIS)

Juli 2016 werden via Airbnb 14.000 woningen aangeboden voor vakantieverhuur. Amsterdam is hierin vergelijkbaar met Barcelona, Kopenhagen en Berlijn, maar valt in het niet vergeleken met Parijs en Londen. Toeristen overnachten vooral in hotels (31.000 hotelkamers). Het doorsnee aanbod op Airbnb zijn appartementen (10.000), en kamers in een woning (2300).

Hoe is de ontwikkeling gegaan? Airbnb ging van start in 2008 en is vanaf 2014 snel gegroeid. Pasen en Oud en Nieuw zijn de dagen met de meeste boekingen. De prijzen in Zuid en in het centrum liggen hoger dan in andere stadsdelen. Airbnb komt voor in buurten met veel nieuwe stedelingen (die voor studie of werk naar de stad komen), met koopwoningen en hoge WOZ

waarde. Airbnb komt vaak voor op plekken waar mensen aangeven overlast te ondervinden van groepen op straat en horeca: op de Wallen en rond de uitgaanspleinen. Op plekken waar de woonfunctie onder druk staat, is Airbnb een bijkomende factor.

De stad als experiment door Stan Majoor, Lector Coördinatie Grootstedelijke Vraagstukken (Hogeschool van Amsterdam)

Beleid in de stad kan veel winnen als we de stad heel bewust zien als experiment. Er zit veel kracht in de stad: in technologische ontwikkelingen en in bewoners en bedrijven met goede ideeën. Tegelijkertijd zien we een zoekende overheid, de herontdekking van het lokale schaalniveau als voedingsbodem voor maatschappelijke innovatie en kennisinstellingen als innovatiepartner van de stad.

Foto: Joeke Kuyvenhoven

Leren en experimenteren is belangrijk in een dergelijke context met grote uitdagingen en geen vanzelfsprekende oplossingsrichtingen. Het is daarom zeer waardevol leer- en experimenttrajecten te organiseren rondom vraagstukken. Rondom het thema 'Stad in Balans' zijn er op dit moment al experimenten, maar die raken nog niet de kern van het probleem. Het gaat vaak om de omgang met uitwassen. Als we het probleem van de overdruk door toerisme analyseren zien we dat iedereen (bewoners, ondernemers, bezoekers) handelt uit eigenbelang maar daarmee het fragiele gezamenlijke belang van een kleine, historische, gevarieerde en leefbare binnenstad schaadt. Er klinkt nu vooral de roep om de overheid meer te laten reguleren en handhaven. Het is echter interessant om daarnaast breder te kijken – bijvoorbeeld via experimenten in deze hoek – hoe we de gemeenschap in de stad kunnen versterken waarin partijen tot gezamenlijke afspraken komen rondom het duurzaam beheren van de binnenstadswijken. Daarvoor is het nodig meer te weten over deze gemeenschap: wie zijn de ondernemers, bewoners en bezoekers daar? Welke formele, informele, off- en online gemeenschappen zijn er al en hoe kunnen we deze versterken (financieel, juridisch, organisatorisch) om hun betrokkenheid en eigenaarschap van de binnenstad te veroveren? Het is belangrijk dat er een sterke *civil society* is in de binnenstad die deze verantwoordelijkheid blijft nemen. Daarom is Airbnb een belangrijke bedreiging omdat het de grote groep betrokken bewoners die nog huist in de binnenstad van binnenuit aanvreet.

In gesprek met Amsterdammers

Hoe kijken bewoners en ondernemers aan tegen de drukte van de stad? OIS-directeur Berent Daan vroeg het een binnenstadbewoner, een straatmanager van een bedrijfsinvesteringszone (BIZ), een hotelmanager, en een bewoner van de 9 straatjes. Allen merkten op dat de sociale cohesie in de buurt onder druk staat.

Reflectie door Floor Milikowski, onderzoeksjournalist

Van wie is de stad en wat voor stad wil je zijn? Een grote groep dolende toeristen bepaalt op dit moment de ontwikkeling van de goedkope voorzieningen zoals de ijssalons en nutella-winkels. De bezoekerscultuur is nu dominant, niet meer de bewonerscultuur. Wat zijn de oplossingen? Commonvorming gaat een belangrijke rol spelen. De bewoners moeten de stad terug claimen.

Zoek nog beter uit wat de waarde van toerisme is. Kijk ook naar de sectoren die krimpen als gevolg van het toerisme. Start-ups (vaak Tech bedrijven) die willen doorgroeien, vinden geen passende bedrijfsruimte. Geschikte panden zijn bezet door hotels. Wat betekent de groei van de toeristische sector voor de diversiteit in de stad aan winkels, restaurants, cafés. De binnenstad als mono cultureel toeristengebied tast de aantrekkelijkheid als vestigingslocatie aan. Ook de ruimte in de stad kan anders worden gebruikt. Geef invulling aan wat voor stad je wilt zijn en de toeristische sector krijgt als vanzelf minder ruimte.